

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring
postmottak@dfo.no

Deres referanse: 21/953
Vår referanse: 2023/22
Dato: 18.04.2024
Publikasjonsnr.: NIM-B-2024-014

BREV

Synliggjøring av krav til menneskerettslige vurderinger i Utredningsinstruksen og veileder til Utredningsinstruksen

Norges institusjon for menneskerettigheter (heretter NIM) er opprettet ved lov 22. mai 2015 nr. 33 om Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM-loven). Etter loven § 1 annet ledd har NIM som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig.

Vi viser til våre brev 25. juni 2021 og 2. februar 2023, DFØs svarbrev 27. februar 2023, samt muntlig kontakt om behovet for endringer i Utredningsinstruksen og veilederen.¹ Direktoratet er kjent med vårt standpunkt om at kravet til utredning av menneskerettslige problemstillinger bør forankres eksplisitt i Utredningsinstruksen og veilederen til denne. Nærmere om bakgrunnen for våre synspunkter følger av de nevnte brevene.

Vi er gjort kjent med at det er planlagt endringer i Utredningsinstruksen og veilederen denne våren. Etter det vi forstår, er det blant annet besluttet at en henvisning til Grunnloven § 104 annet ledd om vurderinger av barnets beste som et grunnleggende hensyn tas inn i veilederen til Utredningsinstruksen. Vi mener at dette vil styrke arbeidet med utredning av barns menneskerettigheter i saker som angår barn.

Vi vil samtidig understreke behovet for at krav til utredning av menneskerettslige problemstillinger for øvrig fremgår av Utredningsinstruksen og veilederen. Dette kravet følger også av Grunnloven, jf. Grunnloven § 92 som krever at statens myndigheter skal «respekttere og sikre menneskerettighetene slik de er nedfelt i denne grunnlov og i for Norge bindende traktater om menneskerettigheter».

¹ [NIM brev \(nhri.no\)](#) og [NIM brev \(nhri.no\)](#)

Svært mange saker har sider til menneskerettighetene. Vi ser fortsatt stor variasjon i kvaliteten på de menneskerettslige utredningene i ulike utredninger fra myndigheter, offentlige utvalg og liknende. Vi mener at en eksplisitt forankring av kravet til menneskerettighetsvurderinger vil redusere risikoen for at menneskerettigheter ikke blir anvendt, eller blir oversett, på områder der dette har stort betydning.

Som direktoratet er kjent med og blant annet har lenket til på DFØs egen ressursside på nett om verktøy for utredninger, lanserte NIM i fjor en veileder for utredning av menneskerettslige problemstillinger.² Etter det vi er kjent med, er veilederen tatt i bruk av flere statlige etater og offentlige utvalg i utredningsarbeid. Vi får gode tilbakemeldinger på at dette er et nyttig verktøy for saksbehandlere i offentlig utredningsarbeid, som er de som har ansvaret for gjennomføring av menneskerettslige vurderinger. Vi har også tilbudt oss å holde kurs og opplæring i veilederen og andre verktøy vi har utviklet.³ Vi håper at dette kan gjøre det lettere for de ansvarlige fagmyndighetene å gjennomføre de menneskerettslige utredningene selv.

Vi understreker samtidig at for at menneskerettighetsutredninger i det hele tatt skal komme på dagsordenen i utredningsarbeid, må det være tydelig at dette er et krav. Vi gjentar derfor vår oppfordring om å tydeliggjøre dette i Utredningsinstruksen og veilederen til Utredningsinstruksen, og ber om en tilbakemelding på hvordan dette er planlagt ivarettatt i de varslede endringene.

Vennlig hilsen

for Norges institusjon for menneskerettigheter

Adele Matheson Mestad
Direktør

Kirsten Kolstad Kvalø
Seniorrådgiver

² [Veileder for utredning av menneskerettslige problemstillinger - Norges institusjon for menneskerettigheter \(nhri.no\)](https://www.nhri.no/veileder-for-utredning-av-menneskerettslige-problemstillinger)

³ Se også NIMs Human Rights Tracker, [Internasjonale anbefalinger til Norge – en oversikt - Norges institusjon for menneskerettigheter \(nhri.no\)](https://www.nhri.no/internasjonale-anbefalinger-til-norge-en-oversikt)

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.